



14.3.2016

Julkinen

## Pankkisektorin vakavaraisuus vahva, toimintaympäristön aiheuttamat riskit korkealla

Jyri Helenius, osastopäällikkö

Suomen talouskehitys jäi viime vuonnakin heikoksi ja historiallisen alhaisen korkotason kausi jatkui. Markkinakorot liukuivat alaspäin koko vuoden ajan, kunnes ne lopulta vuoden 2016 alussa painuivat negatiivisiksi. Heikosta toimintaympäristöstä huolimatta kotimainen pankkisektori onnistui parantamaan kannattavuuttaan ja vahvistamaan vakavaraisuuttaan.

Korkokatteen kehitys kärsi odotetusti poikkeuksellisen alhaisesta korkotasosta. Samanaikaisesti, erityisesti ensimmäisellä vuosipuoliskolla, pankit kuitenkin hyötyivät suotuisasta sijoitusmarkkinoiden kehityksestä, ja pankkien muut tuotot kasvoivat huomattavasti. Oman lisänsä tulosparannukseen toi myös kulujen supistuminen.

Sijoitusmarkkinoiden kehitystä on leimannut kuluvan vuoden ensimmäisinä kuukausina suuri epävarmuus. Matalan korkotason kauden uskotaan jatkuvan edelleen. Pankkien tuottokehitys voi kuluvana vuonna heikentyä selvästi viimevuotisesta, jos epävarmuus sijoitusmarkkinoilla jatkuu. Korkokatteen pudotusta paikanneiden muiden tuottojen kehitys on voimakkaasti riippuvainen sijoitusmarkkinoiden kehityksestä, joka on tässä tilanteessa erityisen vaikeasti ennakoitavaa.

Poikkeuksellisen alhainen korkotaso on nostanut esiin kysymyksen negatiivisen viitekoron vaikutuksesta luottosopimuksen marginaaliin. Monet pankit ovat alkaneet varautua negatiivisen koron vaikutuksiin lisäämällä uusiin lainasopimuksiin ehdon, jonka mukaan negatiivista korkoa ei vähennetä marginaalista. Finanssivalvonta on asuntoluottosääntelyn uudistamista koskevassa työryhmässä esittänyt, että lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa se, että pankit voisivat jatkossakin sopimusehdolla turvata itselleen oikeuden saada aina vähintään marginaali. Tällaisen sopimusehdon kieltäminen voisi Finanssivalvonnan käsityksen mukaan johtaa marginaalitason nousuun tai se voisi rajoittaa asiakkaiden valittavissa olevia korkovaihtoehtoja. Kielto olisi myös ongelmallinen kannattavuusnäkökulmasta erityisesti sellaisille pienille pankeille, joiden varainhankinta perustuu talletuksiin. Tällaisen pankin korkokate pienenee normaalista poikkeavalla tavalla viitekoron ollessa negatiivinen.

Pankkien on edelleen varauduttava siihen, että Suomen heikon talouskasvun jatkuminen ja poikkeuksellisen haastava markkinaympäristö alkaa vaikuttaa niiden tuloksentelekykyyn esim. luottotappioiden lisääntymisen tai sijoitusmarkkinoiden kehityksestä johtuvien tuottomenetyksien kautta. Pankkien on arvioitava muuttuneeseen tuottorakenteeseensa sisältyviä riskejä ja jatkettava sopeutumista matalien ja osin negatiivisten markkinakorkojen tilanteeseen.

**Kirjoittajat: Harriet Uusi-Äijö, analyytikko; Tomi Halme, riskiasiantuntija; Olli Mattinen, analyytikko; Jan Nokkala, johtava riskiasiantuntija; Risto Peltokangas, riskiasiantuntija**

- Pankkisektorin tulos parani vaikka korkokate supistuikin
- Matala korkotaso heikensi korkokatetta
- Arvopaperikaupan ja sijoitustoiminnan tuotot kasvoivat voimakkaasti
- Kulujen supistuminen johtui pääasiassa muutoksista viranomaismaksuissa
- Järjestämättömien saamisten osuus säilyi vakaana
- Omien varojen kasvu vahvisti pankkisektorin vakavaraisuutta
- Vakavaraisuusvaatimukset kiristyivät vuoden 2016 alussa
- Pankkisektorin omavaraisuusaste parani edelleen
- Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus säilyi vahvana
- Uusi maksuvalmiusvaatimus astui voimaan lokakuussa 2015
- Merkittävimmät markkinariskit joukkovelkakirjaomistuksista
- Eurooppalaisten pankkien osakkeet laskivat talousnäkyvien heikentyessä
- Suomalaisen pankkien osakeomistukset pieniä
- Rahoitustaseen korkoriskiltä suojaudutaan johdannaisilla

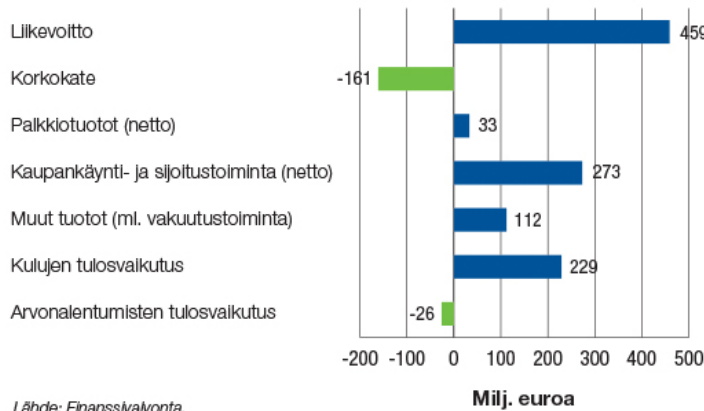
### Pankkisektorin tulos parani vaikka korkokate supistuikin

Pankkisektorin liikevoitto nousi 3,0 mrd. euroon vuonna 2015 tuottojen kasvun ja kulujen supistumisen ansiosta. Suurin osa tuottokasvusta oli peräisin arvopaperikaupan ja sijoitustoiminnan tuotoista, sillä korkokate laski matalan korkotason johdosta. Kulujen supistuminen johtui pääosin siitä, että pankit eivät enää vuonna 2015 maksaneet pankkiveroa. Arvon alentumisen lisääntyminen heikensi tulosta jonkin verran, mutta arvon alentumiset olivat edelleen varsin alhaisella tasolla. Maksuvalmiustilanne säilyi koko vuoden hyvänä eikä markkinariskien tasoissa tapahtunut olennaisia muutoksia.

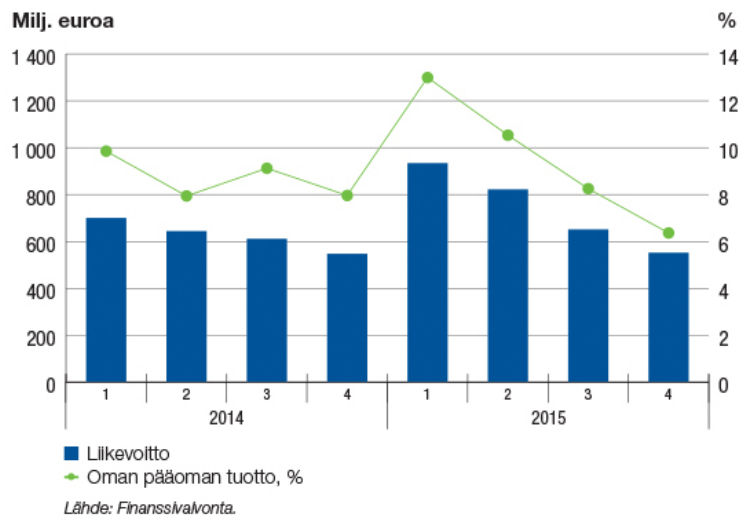


Suotuisan tuloskehityksen myötä pankkisektorin oman pääoman tuotto nousi vuonna 2015 yhdellä prosenttiyksiköllä 9,3 prosenttiin.

**Kotimaisen pankkisektorin tuloslaskelmaerien muutos 2015 vs. 2014**



**Kotimaisen pankkisektorin liikevoitto ja oman pääoman tuotto (ROE)**



**Matala korkotaso heikensi korkokatetta**

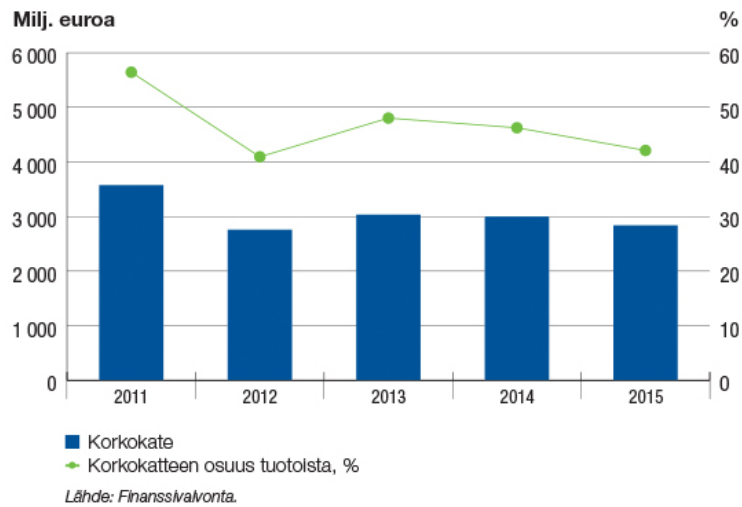
Vuonna 2015 pankkisektorin korkokate oli 2,8 mrd. euroa, mikä oli 5 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Korkokatteen supistuminen johtui pääasiassa korkotuottojen vähenemisestä. Pankkisektorin korkotuotoista kaksi kolmannesta liittyy luottoihin, ja luottoihin liittyvien korkotuottojen osuus myös korkotuottojen vähenemisestä oli merkittävä. Kotimaisten talletuspankkien luotonanto yleisölle ja julkisyhteisöille (pl. takaisinostosopimukset) kasvoi viime vuonna 1,7 %, mutta keskkoron alentuessa vaikea kasvu riitti vain hidastamaan korkotuottojen heikkenemistä. Suomen Pankin tilastojen mukaan luotokannan keskkorko laski vuoden aikana 0,14 prosenttiyksikköä 1,61 prosenttiin.



14.3.2016

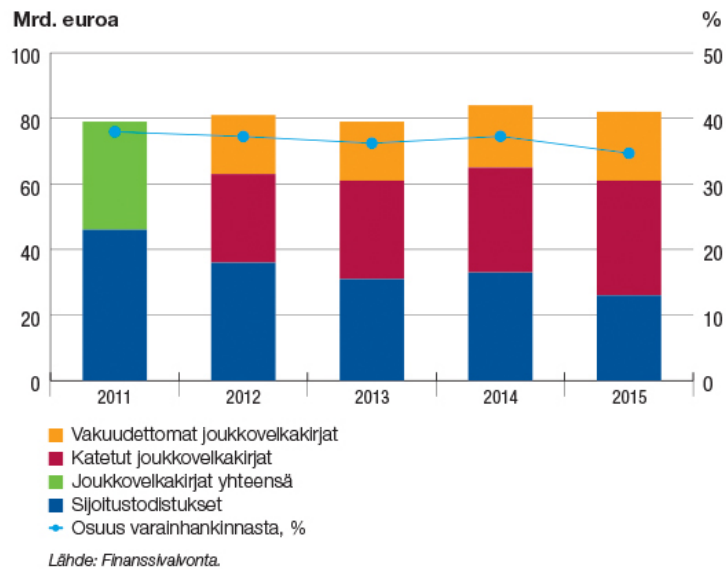
Julkinen

### Kotimaisen pankkisektorin korkokate



Laskevien korkotuottojen vaikutusta korkokatteeseen lievensi samanaikainen korkokulujen väheneminen. Sekä korkokulut talletuksista että joukkovelkakirjoista olivat pienemmät kuin vuotta aikaisemmin. Suomen Pankin tilastojen mukaan talletuskannan keskikorko laski vuoden aikana 0,09 prosenttiyksikköä 0,24 prosenttiin. Myös markkinaehtoisen varainhankinnan keskimääräinen korko aleni. Lisäksi pankit jarruttivat korkokatteen supistumista suojaavilla johdannaisilla.

### Kotimaisen pankkisektorin markkinavarainhankinta

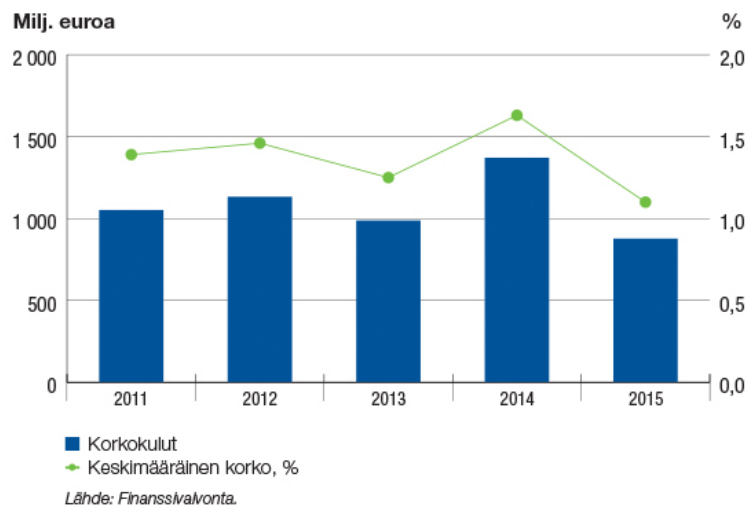




14.3.2016

Julkinen

### Kotimaisen pankkisektorin velkakirjojen korkokulut



Korkotasoa poikkeuksellisen alhaisen kauden jatkuminen varjostaa pankkisektorin näkymiä. Keskimääräinen talletuskorko on jo lähellä nollaa, joten varaa alenemiseen ei juurikaan enää ole. Samanaikaisesti luottojen keskikorot ovat pudonneet historiallisen alhaiselle tasolle.

Alhaisesta korkotasosta huolimatta talletusvarainhankinnan vahva rooli pankkien varainhankinnassa säilyi. Pankkisektorin luottojen ja talletusten suhde jatkoi paranemistaan myös vuonna 2015. Vuoden lopussa pankkisektorin luottojen ja talletusten suhde oli 125 %, kun se viisi vuotta aikaisemmin oli 141 %. Eurooppalaisessa vertailussa suomalaisen pankkisektorin anto-ottolainausuhde on edelleen korkea.

Kotitalouksien talletukset muodostavat pankkien talletusvarainhankinnan kivijalan. Viime vuosina kotitaloustalletusten määrä on säilynyt vakaana, mutta samanaikaisesti muiden sektoreiden yhteenlaskettu kanta on selvästi kasvanut. Kotitaloustalletusten osuus oli Suomen Pankin tilastojen mukaan vuoden 2010 lopussa 67 %, mutta viime vuoden lopussa enää 55 %. Kotitaloustalletusten osuuden lasku tuo pankkien talletusvarainhankintaan epävarmuutta, sillä yritysten, julkisyhteisöjen ja rahoituslaitosten talletusten määrä vaihtelee tyypillisesti enemmän kuin kotitaloustalletusten.

### Arvopaperikaupan ja sijoitustoiminnan tuotot kasvoivat voimakkaasti

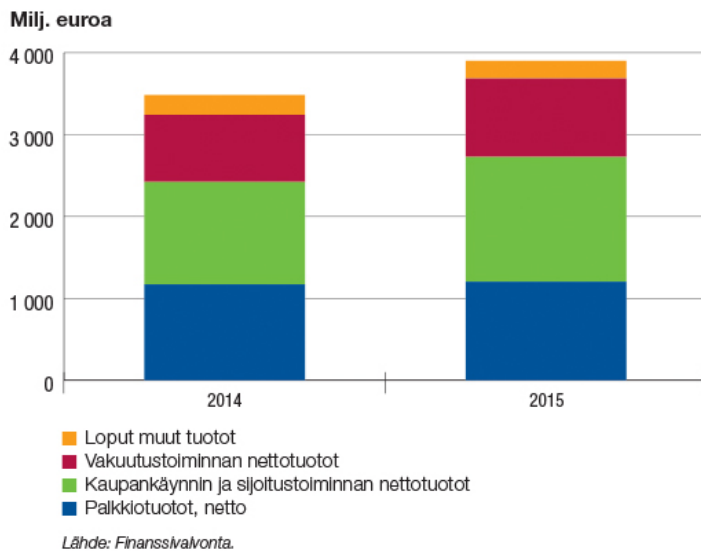
Moni pankki onnistui korvaamaan heikon korkokatteen kehityksen ainakin osittain muita tuottoja kasvattamalla. Pankkisektorin yhteenlasketut muut tuotot kasvoivat 3,9 mrd. euroon (+12 %). Muiden tuottojen vahva kasvu painoi korkokatteen osuuden pankkisektorin yhteenlasketuista tuotoista 42 prosenttiin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana korkokatteen osuus kaikista tuotoista on laskenut näin alhaiselle tasolle vuoden 2015 lisäksi vain vuonna 2012.

Muiden tuottojen kasvusta suurin osa johtui kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotoista (kasvu +22 %). Ensimmäisellä vuosipuoliskolla osakekurssien nousu Suomessa ja euroalueella kasvatti selvästi näitä tuottoja. Jälkimmäisellä vuosipuoliskolla sijoitusmarkkinoiden epävarmuus kuitenkin lisääntyi, ja kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot jäivät selvästi heikommiksi.

Myös henki- ja vahinkovakuutustoiminnan tuottojen kasvu (+17 %) toi merkittävän lisän, jolla voitiin korvata korkokatteen supistumista. Lisäksi nettopalkkiotuotot lisääntyivät, mutta niiden kasvu (+3 %) oli selvästi vaimeampaa. Palkkiotuottojen kasvusta suurin osa oli peräisin arvopaperisidonnaisista palkkioista, joiden osuus nousi kolmannekseen kaikista palkkiotuotoista. Pörssikurssien nousu heijastui suoraan niihin omaisuudenhoidon palkkioihin, jotka on sidottu omaisuuden markkina-arvon kehitykseen. Sijoitusrahastoista saatujen palkkioiden kasvu jakaantui tasaisesti koko vuodelle, vaikka suurimmat nettomerkinnot – erityisesti korkorahastoihin – ajoittuivatkin vuoden ensimmäiselle puoliskolle.



**Kotimaisen pankkisektorin Muut tuotot (Tuotot yhteensä pl. korkokate)**



**Kulujen supistuminen johtui pääasiassa muutoksista viranomaismaksuissa**

Myös kulujen supistuminen vaimensi heikon korkokatekehityksen tulosvaikutusta. Pankkisektorin yhteenlasketut kulut olivat 3,6 mrd. euroa, mikä oli lähes 230 milj. euroa vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Huomattava kulujen supistuminen johtui pääasiassa viranomaismaksujen merkittävistä muutoksista.

Pankkisektori maksoi vuonna 2014 pankkiveroa lähes 140 milj. euroa, mutta vuonna 2015 tätä veroa ei enää peritty. Lisäksi pankit maksoivat vuonna 2014 talletussuojarahastoon lähes 70 milj. euroa, mutta vuonna 2015 nämä maksut katettiin varojen siirrolla vanhasta talletussuojarahastosta. Talletussuojamaksut voidaan kattaa samalla tavoin rahastosta myös tulevana vuosina.

Vuonna 2015 pankkisektorille tuli uusi viranomaismaksu, kun luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskeva lainsäädäntö astui voimaan. Vuodelle 2015 määrätystä noin 76 milj. euron vakausmaksusta kuitenkin vain murto-osa kasvatti pankkisektorin kuluja, koska kaikki pankkiveroa maksaneet talletuspankit saivat lukea aikaisemmin maksetun pankkiveron vakausmaksun hyvitykseksi. Vakausmaksut katetaan samalla tavoin pankkiveron tuotosta myös tulevana vuosina.

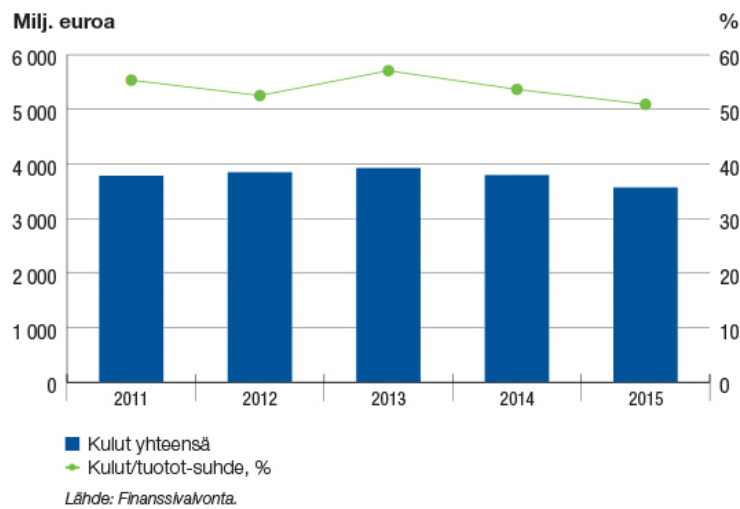
Pankit onnistuivat saavuttamaan myös aitoja kulusäästöjä toimintojaan tehostamalla, mutta näiden kulusäästöjen osuus kokonaisuudesta jäi varsin vähäiseksi. Samanaikaisesti kulut myös kasvoivat, kun pankit panostivat liiketoiminnan kehittämiseen, digitaalisten palveluiden lisäämiseen ja jakeluverkoston uudistamiseen.



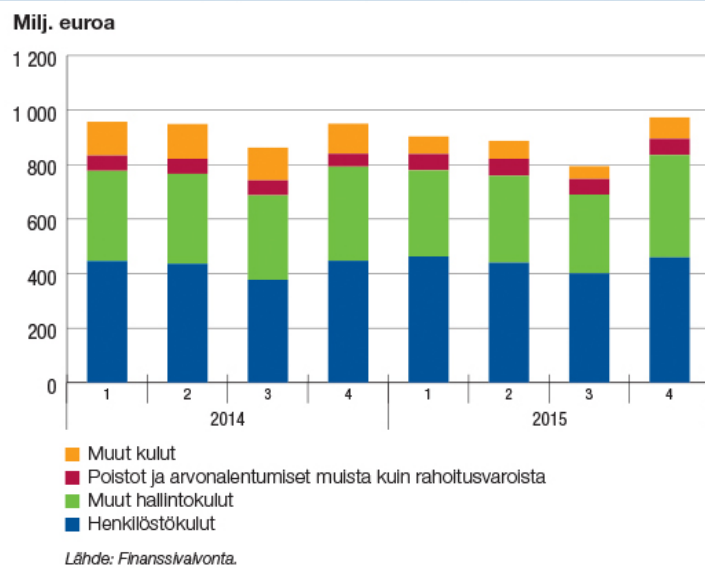
14.3.2016

Julkinen

### Kotimaisen pankkisektorin kulut



### Kotimaisen pankkisektorin kulut



Tulosta heikentäviä arvonalentumisia luotoista ja muista sitoumuksista kirjattiin 211 milj. euroa, mikä oli 14 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kasvusta huolimatta arvonalentumiset olivat edelleen alhaisella tasolla, sillä ne olivat suhteessa luottokantaan (pl. takaisinostosopimukset) noin 0,11 % (2014: 0,10 %).

### Järjestämättömien saamisten osuus säilyi vakaana

Järjestämättömien saamisten osuus luottokannasta säilyi lähes samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Järjestämättömiä saamisia oli vuoden lopussa 4,3 mrd. euroa, mikä oli 1,5 % luottokannasta (2014: 1,6 %). Järjestämättömät saamiset supistuivat vuoden aikana noin 200 milj. eurolla pääasiassa kotitaloussektorin asunto- ja kulutusluottojen järjestämättömien saamisten supistumisen johdosta. Vähentäminen saattaa johtua osittain kotitalouksille myönnettyjen lyhennysvapaiden vaikutuksesta. Samanaikaisesti kuitenkin erääntyneiden 30–89 päivää myöhässä olevien asuntoluottojen määrä ja osuus kannasta on pysynyt vakaana.

Lainanhoitojoustosaamisten määrä oli vuoden lopussa 4,9 mrd. euroa, mikä oli runsaat 800 milj. euroa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Lainanhoitojoustosaamisten kasvu on peräisin lähes kokonaan kotitaloussektorilta. Kotitalouksien asuntoluottojen lainanhoitojoustosaamiset kasvoivat 700 milj. eurolla 2,3 mrd. euroon. Lainanhoitojoustosaamisten osuus



14.3.2016

Julkinen

luottokannasta oli vuoden lopussa 1,7 % (2014: 1,5 %). Lainanhoitojoustosaamisilla tarkoitetaan lainoja, joissa lainaehdot on kevennetty asiakkaan taloudellisten vaikeuksien perusteella.

Vuoden 2015 aikana asuntolainojen lyhennysvapaita myönnettiin yhteensä 12,8 mrd. euron asuntolainakantaan. Tämä oli 14 % kotitalouksien euromääräisestä asuntolainakannasta. Suomen Pankin laskelmien mukaan euromääräisen asuntoluottokannan 2,5 prosentin vuosikasvu olisi ollut prosenttiyksikön verran heikompi ilman näitä lyhennysvapaita.

Lyhennysvapaiden vaikutukset luottokannan laatuun eivät ole aivan selkeitä ja yksiselitteisiä. Ongelmaluottojen käsittelyprosessit eroavat pankeittain, ja ne voivat vaikuttaa paljon etenkin järjestämättömien saamisten määrään. Myös lainahoitojoustosaamisten tunnistamisen kriteerit vaihtelevat pankeittain. Lyhennysvapaakampanjoiden vaikutukset voivat tulla siten eri tavoin esiin eri pankkien ongelmaluotoissa. Koko pankkisektorin tasolla vaikutukset eivät välttämättä ole selkeitä tai yksisuuntaisia. Pankit ovat tarjonneet lyhennysvapaita asuntolaina-asiakkailleen enimmillään vuoden mittaisina. Tarkempi vaikutusarvio voidaan tehdä vasta vuoden 2016 lopussa, kun lyhennysvapaat päättyvät.

### Omien varojen kasvu vahvisti pankkisektorin vakavaraisuutta

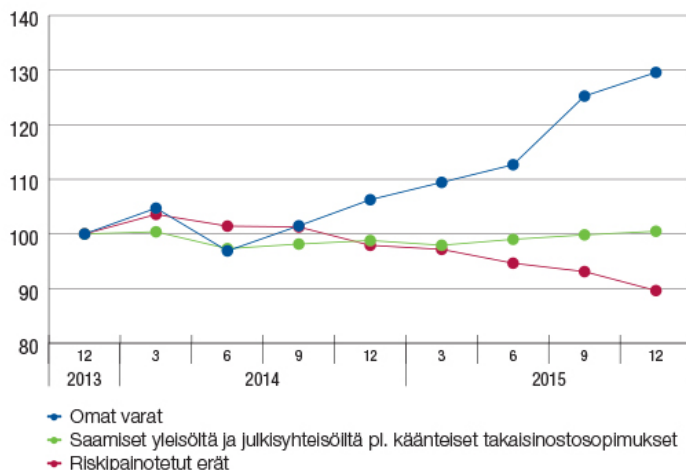
Pankkisektorin vakavaraisuussuhdeluvut paranivat selvästi vuonna 2015. Vuoden 2015 lopussa pankkisektorin vakavaraisuus oli vahva ja kokonaisvakavaraisuussuhde oli 23,1 % (2014: 17,3 %). Ydinvakavaraisuussuhde parani 21,0 prosenttiin (2014: 15,8 %) ja pankkikohtainen ydinvakavaraisuussuhdeluku oli alimmillaan 11,9 % (2014: 10,4 %).

Vakavaraisuussuhdelukujen paranemiseen vaikutti vuoden 2015 aikana ensisijaisesti uuden pääoman hankinta ja kertyneiden voittovarojen kasvu. Pankkisektorin omat varat kasvoivat vuoden 2015 aikana noin 4,8 mrd. eurolla 26,6 mrd. euroon. Omien varojen laatu säilyi edelleen hyvänä, ja ne muodostuivat lähes kokonaan ydinpääomasta. Toissijaisen pääoman osuus oli 6 % omien varojen kokonaismäärästä.

Vakavaraisuussuhdelukuja paransi myös riskipainotettujen erien supistuminen 8 prosentilla 115,0 mrd. euroon. Riskipainotettujen erien pienenemisen taustalla ei ole luotonannon supistuminen, vaan luottoriskin laskennassa käytettävien sisäisten mallien menetelmän käytön laajentuminen ja mallien muutokset. Riskipainotetuista eristä 84 % muodostuukin luottoriskistä. Jäljelle jäävä osuus jakautuu operatiivisen ja markkinariskin kesken siten, että operatiivisen riskin osuus on hieman suurempi. Luottoriskissä tapahtuvilla muutoksilla on siten merkittävä vaikutus pankkien riskipainotettuihin eriin.

#### Kotimaisen pankkisektorin omat varat, luottokanta ja riskipainotetut erät

Indeksi 100 = 31.12.2013



Lähde: Finanssivalvonta.

### Vakavaraisuusvaatimukset kiristyivät vuoden 2016 alussa

Pankkien yleinen vakavaraisuusvaatimus on vuoden 2015 alusta lähtien ollut 10,5 %. Se koostui 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaateesta ja 2,5 prosentin kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta, joka on täytettävä ydinpääomalla. Vuoden lopussa pankkisektorin omat varat ylittivät tämän yhteenlasketun 10,5 prosentin vaatimuksen 14,5 mrd. eurolla (2014: 8,6 mrd. euroa). Tämä ylijäämä olisi ollut 7,5 mrd. euroa, jos luku laskettaisiin ilman sivukonttoristumista suunnittelemaa Nordea Pankki Suomea.



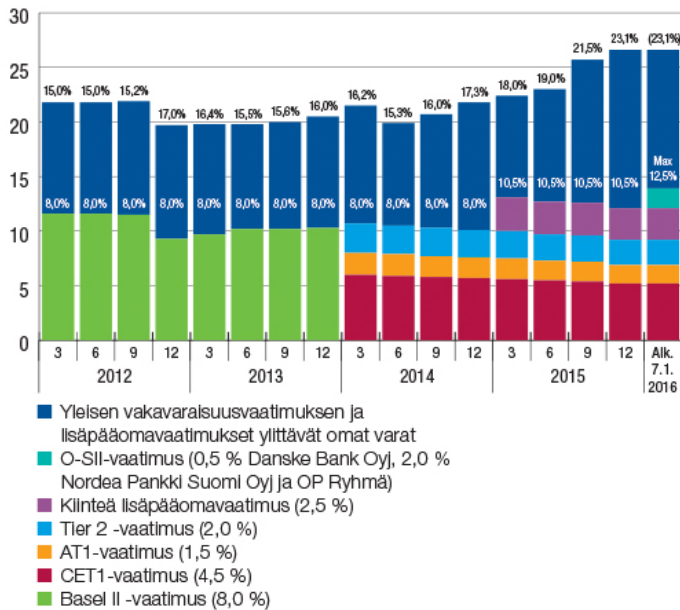
14.3.2016

Julkinen

Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta systeemisesti merkittävien luottolaitosten on vuodesta 2016 lähtien täytettävä myös luottolaitoskohtaisesti määräytyvä korkeintaan kahden prosentin lisäpääomavaatimus. Tämä ydinpääomalla katettava lisäpääomavaatimus on Suomessa asetettu neljälle suurimmalle luottolaitokselle, joista kolme on pankkeja (Nordea Pankki Suomi Oyj, OP Ryhmä ja Danske Bank Oyj). Neljäs systeemisesti merkittävä luottolaitos on Kuntarahoitus Oyj. Systeemisesti merkittävien luottolaitosten omat varat ovat kattaneet vaatimuksen jo pidemmän aikaa. Vuoden 2015 lopun luvuilla laskettuna lisäpääomavaatimus oli näille pankeille yhteensä 1,8 mrd. euroa. Pankkisektorin omien varojen ylijäämä olisi tämä lisäpääomavaatimus huomioiden ollut vuoden 2015 lopussa 12,7 mrd. euroa.

### Kotimaisen pankkisektorin omat varat

Mrd. euroa



Kokonaisvakavaraisuussuhde pyivään yläpuolella ja vakavaraisuusvaatimus pyivässä.

Lähde: Finanssivalvonta.

### Pankkisektorin omavaraisuusaste parani edelleen

Pankkisektorin siirtymäsäännösten mukainen omavaraisuusaste (Leverage Ratio) parani pankkisektorin omien varojen kasvun myötä 5,8 prosenttiin (2014: 4,6 %). Omavaraisuusaste ilman siirtymäajalle annettuja helpotuksiakin olisi ollut lähes samalla tasolla eli vain 0,1 prosenttiyksikköä alhaisempi. Siirtymäsäännösten vaikutus Suomen pankkisektorilla on siten melko pieni. Pankkisektorin ensisijaiset omat varat ovat lähes kaksinkertaiset Baselin pankkivalvontakomitean ehdottamaan kolmen prosentin vähimmäisvaatimukseen nähden.

Sitovan vähimmäisomavaraisuusvaateen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2018 alussa. Vähimmäisomavaraisuusasteen sitovat raja-arvot tullaan määrittämään Euroopan pankkiviranomaisen vähimmäisomavaraisuusasteen vaikutuksia pankkien toimintaan arvioivan raportin pohjalta. Euroopan pankkiviranomainen toimittaa raportin Euroopan komissiolle heinäkuussa 2016.

### Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus säilyi vahvana

Myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymien omat varat kasvoivat selvästi vuoden 2015 aikana. Ryhmittymien vakavaraisuussuhdeluku parani kuitenkin maltillisesti, koska omien varojen vaateeseen lasketaan vuoden 2015 alusta lähtien mukaan pankkeja koskeva kiinteä lisäpääomavaatimus. Suhdeluku oli vuoden 2015 lopussa 2,1 (2014: 2,0) minimivaatimuksen ollessa 1,0. Vakavaraisuussuhdeluku saadaan vertaamalla ryhmitymän omia varoja ryhmitymän riskeihin perustuvaan omien varojen vähimmäisvaatimukseen. Vakavaraisuussuhdeluku tarkoittaa, että ryhmitymillä on omia varoja 2,1-kertaisesti verrattuna laissa vaadittuun vähimmäismäärään. Ryhmittymien yhteenlasketusta omien varojen vähimmäisvaateesta lähes 80 % tulee pankkitoiminnasta ja loput vaateesta eli hieman yli 20 % vakuutustoiminnasta.

### Uusi maksuvalmiusvaatimus astui voimaan lokakuussa 2015





14.3.2016

Julkinen

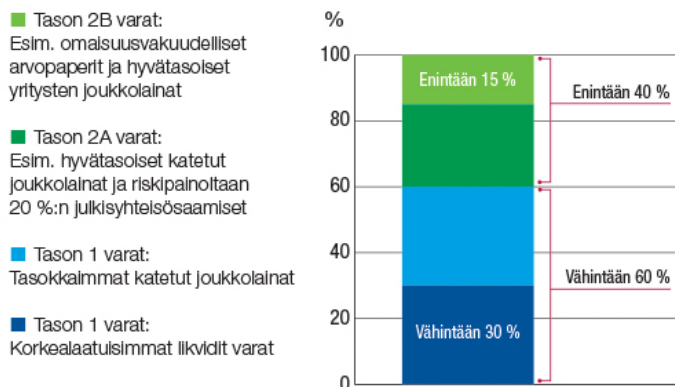
Vuoden 2008 finanssikriisi osoitti, että pankkien maksuvalmius ei ollut riittävällä tasolla. Pankit eivät olleet riittävästi varautuneet tilanteeseen, jossa markkinoilta saatava rahoitus tyrehtyy täysin ja samanaikaisesti likvidien varojen tarve kasvaa esimerkiksi talletusten vähenemisen tai lisääntyneiden vakuusvaatimusten vuoksi. Baselin komitea ryhtyi pohtimaan pankkisääntelyn muutostarpeita myös maksuvalmiuden osalta. Ratkaisuksi kehitettiin maksuvalmiusvaatimus (Liquidity Coverage Ratio, LCR), joka pyrkii varmistamaan, että pankilla on riittävästi likvidejä varoja lyhyen likviditeettihäiriön kestämiseksi.

LCR tuotiin EU:n lainsäädäntöön osana vakavaraisuusasetusta (Capital Requirements Regulation, CRR) vuonna 2014. Asetuksen mukainen maksuvalmiusvaatimus tuli voimaan vuoden 2015 lokakuussa. Maksuvalmiusvaatimus koskee kaikkia EU:n pankkeja. Yhteenliittymään kuuluvien pankkien on kuitenkin mahdollista hakea vapautusta pankkikohtaisesta vaatimuksista, jolloin vaatimus tulee täyttää vain koko yhteenliittymän tasolla.

Maksuvalmiusvaatimuksella pyritään varmistamaan, että pankeilla on riittävästi likvidejä varoja kattamaan 30 päivää kestävän stressitilanteen aiheuttamat häiriöt maksuvalmiudessa. Maksuvalmiusvaatimus lasketaan suhdelukuna, jossa maksuvalmiuspuskuria verrataan käteisen nettoulosvirtauksiin 30 päivää kestävän stressijakson aikana. LCR astuu voimaan vuoden 2015 lokakuusta vuoden 2018 alkuun mennessä asteittain siten, että suhdeluku nousee 60 prosentista 100 prosenttiin.

Lisäksi maksuvalmiuspuskurin rakenteelle on asetettu laadullisia vaatimuksia, jotka on esitetty oheisessa kaaviossa. Maksuvalmiuspuskuriin luettaville likvideille varoille tehdään vielä arvonleikkaus, jonka seurauksena maksuvalmiuspuskuriin saadaan lukea varojen markkina-arvosta 45–100 %. Arvonleikkauksen suuruus vaihtelee varojen likviditeetin ja tason mukaan.

#### Maksuvalmiuspuskurin koostumukselle asetetut vaatimukset



Lähes kaikilla suomalaisilla pankeilla LCR-suhdeluku ylitti jo vuoden 2015 lopussa täysimääräisen 100 prosentin vaateen, vaikka vaatimus oli tuolloin vasta 60 %. Monilla pankeilla maksuvalmiuspuskuri koostui pääasiassa tason 1 varoista, joihin luetaan muun muassa keskuspankkitalletukset, käteiset varat, valtionlainat sekä erittäin tasokkaat (luottoluokitus vähintään AA-) katetut joukkolainat.

#### Merkittävimmät markkinariskit joukkovelkakirjaomistuksista

Pankkien markkinariskien tasossa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2015 aikana. Markkinariskeistä suurin osa on peräisin pankkien hallussa olevista joukkovelkakirjoista ja korkojohdannaisista. Pankit pitävät joukkovelkakirjoja likviditeettipuskurina voidakseen myydä niitä tarvittaessa tai käyttääkseen niitä vakuutena rahoituksen hankkimiseen erityisesti pankkia tai koko finanssisektoria kohtaavassa stressitilanteessa. Pankit ovat hajauttaneet salkkunsaa eri liikkeeseenlaskijaluokkiin, joten ne omistavat mm. valtioiden, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia velkakirjoja. Vakuuskelpoisuus keskuspankissa ja maksuvalmiusvaatimukset (LCR) ovat tärkeitä kriteereitä sijoituspäätöstä tehtäessä.

Joillakin pankeilla on salkuissaan verraten paljon muiden rahoituslaitosten liikkeeseen laskemia velkakirjoja. Nämä koostuvat sekä vakuudellisista että vakuudettomista velkakirjoista. Mikäli finanssisektoria kohtaisi stressitilanne esimerkiksi Pohjoismaissa, sekä katettujen että erityisesti vakuudettomien velkakirjojen korkoerot suhteessa turvallisempiin kohteisiin voisivat kasvaa merkittävästi, jolloin niiden markkina-arvot (ja vakuusarvot) laskisivat. Tällöin ei olisi merkitystä sillä, onko velkakirja kiinteä- tai vaihtuvakorkoinen tai onko se suojattu koronvaihtosopimuksella. Useilla pankeilla kyseiset sijoitukset ovat rahoitustaseessa, missä niillä on luottoriskin perusteella määräytyvä pääomavaatimus, mutta ei erikseen



14.3.2016

Julkinen

markkinariskiin perustuvaa vaatimusta. Pankin onkin varattava pääomasuunnitelmassa riittävästi pääomia edellä kuvattujen spread-riskien kattamiseen.

Joukkovelkakirjojen ja korkojohdannaisten lisäksi pankeilla on jonkin verran osakesijoituksista, valuuttapositioneista ja hyödykkeistä aiheutuvia markkinariskejä. Osake- ja velkakirjamarkkinoilla on viime aikoina esiintynyt paljon vaihtelua. Epävakaa markkinatilanne heikentää oman ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen saatavuutta markkinoilta ja tekee siitä kalliimpaa, jos pankki ajautuu tilanteeseen, jossa rahoituksen hankintaan on pakottava tarve.

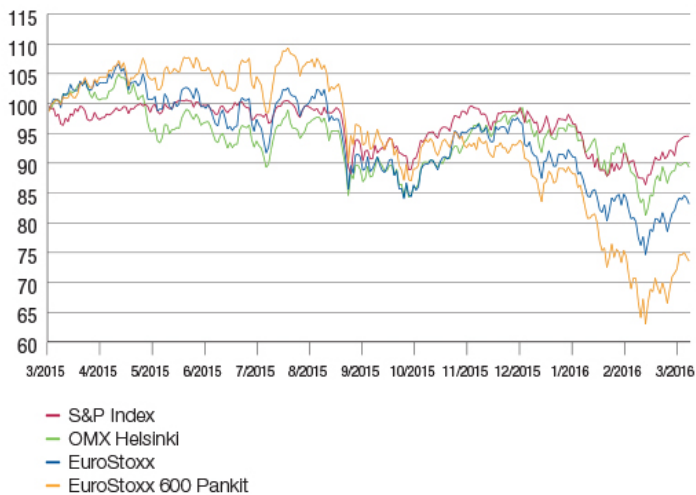
## Eurooppalaisten pankkien osakkeet laskivat talousnäkymien heikentyessä

Viime kuukausina rahoitusmarkkinoilla on ollut poikkeuksellisen voimakasta turbulenssia. Taustatekijöitä on useita. Epävarmuus talouden kasvunäkymistä maailmanlaajuisesti – ja varsinkin Kiinassa ja Yhdysvalloissa – on lisääntynyt. Huoli öljyn ja raaka-aineisiin kohdistuvan kysynnän hidastumisesta on painanut niiden hinnat viime vuosien pohjatasoille.

Markkinaliikkeitä selittää osittain myös pitkään jatkunut riskipreemioiden lasku, joka on näkynyt korkeina osakkeiden arvostustasoina ja pienentyneinä korkoeroina suhteessa turvallisiin kohteisiin. Riskinottohalu on hävinnyt ja riskillisistä sijoituskohteista on siirrytty joukolla pois turvasatamakohteisiin.

### Osakekurssit USA, Suomi, Eurooppa ja eurooppalaiset pankit

Indeksi 100 = 1.3.2015



Lähde: Bloomberg.

Varsinkin eurooppalaisten pankkien osakkeet ovat laskeneet jyrkästi. Pankkiosakkeita painavat huolet alhaisemman talouskasvun vaikutuksista kannattavuuteen ja luottoriskeihin. Euroopassa talouskasvu on ollut kituliasta jo pitkään, joten entisestään heikentyvät odotukset taloudesta uhkaavat pankkien liiketoiminnan näkymiä. Alhainen kasvu yhdessä negatiivisten ohjauksorkojen kanssa laskee markkinakorkoja, mikä uhkaa supistaa pankkien korkokatetta ja kannattavuutta. Luottoriskeissä huomio kohdistuu erityisesti niihin asiakasyrityksiin, joiden menestys riippuu öljyn ja raaka-aineiden hintakehityksestä. Hintojen lasku on johtanut luottotappioihin alalla, ja näkymät eivät ole hyvät. Useilla eurooppalaisilla pankeilla on ennestään taseissaan runsaasti järjestämättömiä lainoja. Eräiden eurooppalaispankkien tuloksia ja osakekursseja ovat painaneet myös mittavat vahingonkorvaukset, joita ne ovat joutuneet maksamaan väärinkäytöksistään.

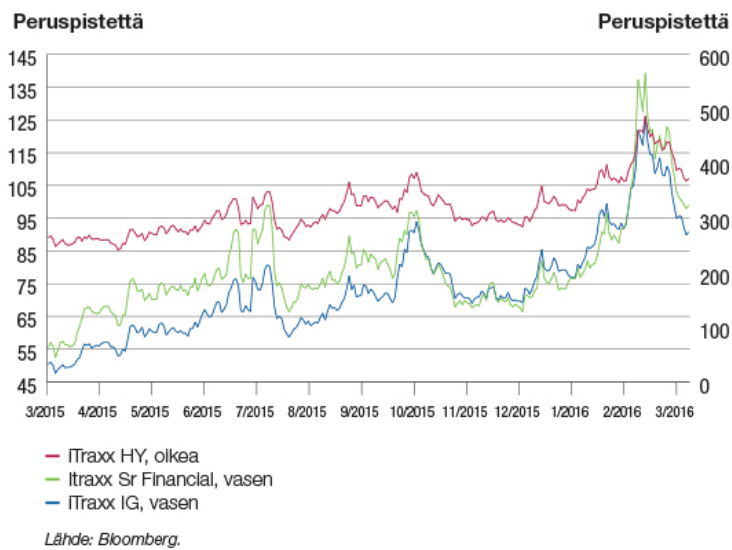
Riskilisen nousu on näkynyt erityisesti pankkien riskillisimmän velan, ensisijaiseen lisäpääomaan luettavien ehdollisten vaihtovelkakirjojen (contingent convertible) hinnoittelussa. Myös pankkien kriisintorjuntaan liittyvien epävarmuustekijöiden on katsottu painaneen pankkien osakekursseja ja kasvattaneen riskipreemioita.



14.3.2016

Julkinen

### Luottoriskispreedit Euroopassa



Pankkien liikkeeseen laskemien velkakirjojen markkinoilla kehitys on ollut kaksijakoinen riippuen siitä, onko velkakirja katettu vai vakuudeton. Katettujen velkakirjojen korkoerot suhteessa pitkiin swap-korkoihin ovat pysyneet kapeina ja joissakin tapauksissa jopa kiristyneet. Katetuissa lainoissa jälkimarkkinat ovat pysyneet likvideinä ja lainojen liikkeeseenlasku on jatkunut. Sen sijaan vakuudettoman velan markkinoilla epävarmuus ja luottamuksen puute on Euroopassa näkynyt joidenkin pankkien kohdalla huomattavanakin korkoeron kasvuna. Jälkimarkkinalikviditeetti on kärsinyt ja liikkeeseenlaskut ovat olleet viime viikkoina vähäisiä.

### Suomalaisten pankkien osakeomistukset pieniä

Suomalaiset pankit ovat selviytyneet viimeaikaisista markkinaliikkeistä kaiken kaikkiaan hyvin. Pankkien osakekurssit ovat laskeneet selvästi vähemmän kuin eurooppalaisten pankkien kurssit keskimäärin. Myös velkakirjamarkkinoilla reaktiot ovat olleet maltillisia. Ero selittyyne suomalaisen pankkien hyvällä tulokunnolla sekä luottotappioiden ja ongelmaluottojen vähäisyydellä.

Suomalaisten pankkien osakeomistukset ovat pääsääntöisesti pieniä suhteessa taseeseen ja käytettävissä oleviin pääomapuskureihin. Osakeomistukset jakautuvat useille eri sektoreille. Omistusten määrä muissa luottolaitoksissa on vähäinen.

### Rahoitustaseen korkoriskiltä suojaudutaan johdannaisilla

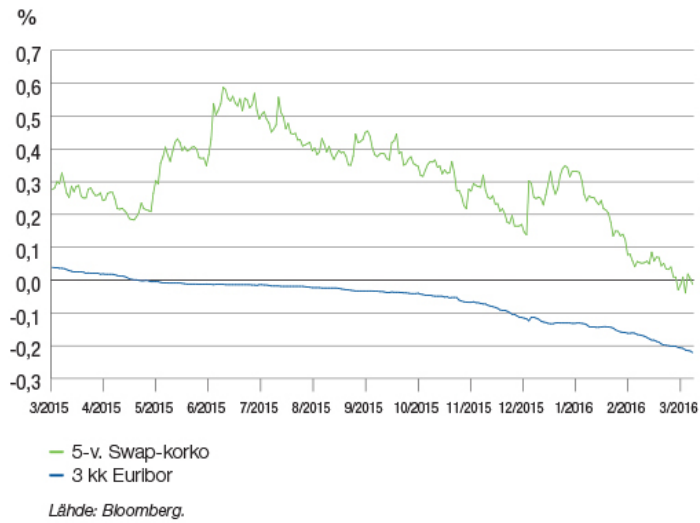
Pankkien rahoitustaseen korkoriskiä arvioidaan skenaarioanalyysin avulla tarkastelemalla, kuinka herkkä pankin nykyarvo on yhtäkkisille korkotason muutoksille ja toisaalta kuinka korkokate kehittyä eri skenaarioissa vuoden horisontilla. Korkoriskin taso vaihtelee jonkin verran pankeittain. Useimmissa tapauksissa korkotason nousu laskisi pankin nykyarvoa, mutta ei kuitenkaan merkittävästi suhteessa pankin omiin varoihin. Pankit suojaavat taseessaan olevaa korkoriskiä johdannaisilla esimerkiksi pitkäaikaisen vieraan pääoman hankinnassa, mikä alentaa pankkien herkkyyttä korkomuutoksille sekä nykyarvotarkastelussa että korkokate-ennusteissa.



14.3.2016

Julkinen

### Eurokorot



Useimmat pankit hyötyisivät korkotason noususta osittain siksi, että merkittävä osa antolainauksesta on vaihtuvakorkoista. Vastaavasti markkinakorkojen lasku heikensi pankkien korkokatetta ja kannattavuutta 2015, koska negatiivisia korkoja on vaikea siirtää talletuskantaan, etenkin kotitalouksien tekemiin talletuksiin. Korkojen laskun negatiivista vaikutusta vaimennetaan johdannaisten käytöllä.